

סיפורים לשבת עם הרב עזרא שליט"א

שבת שלום!

פרשת אחרי מות קדושים תשפ"ג

גיליון מס' 661

אין לקרוא בשעת התפילה | טעון גניזה

(נא להשגיח)

מחשבה טובה

1

רם כדי לזרום. הסוסים פתחו בדהרה מהירה, שטלטלה את הכרכרה מצד אל צד. לרגע נבהלו הרב ומשמשו וחששו כי העגלון רואה סכנה כלשהי, ולכן מאיץ בסוסים כל-כך. פתח הצדיק את האשנב שבין הקרון למושב העגלון ושאל לפשר הדהירה. השיב העגלון: "כשעברנו ליד העיירה רטיאג הרחתי ריח חזק של שרפה. לפני כמה שנים עברתי בעיירה בשעה שפרצה בה שרפה, ומכיוון שמקורות המים בעיירה דלים הם, יצאו אנשי העיירה אל אם הדרך וגייסו כל עגלה כדי להביא מים לכיבוי האש. "כשהרחתי את ריח השרפה חששתי שהכרכרה תגייס להובלת מים. לא רציתי שכבודו ייאלץ להתעכב, ולכן האצתי בסוסים כדי להתרחק במהירות מהמקום..." שמע זאת הצדיק ונחרד: "אבקשך לעצור מיד ולשוב במהירות האפשרית אל העיירה. מי יודע, אולי זימן לנו הקב"ה מקרה של הצלת חיים או לכל הפחות הצלת ממונם של ישראל". עשן סמך קידם את פניהם בהתקרבתם אל העיירה. בתוך רגעים אחדים הגיעה הכרכרה אל מקום השרפה, שם התאסף קהל רב סביב הבניין שעלה באש. המתקהלים הופתעו לראות את הצדיק מדעש בעצמו יורד מהכרכרה,

בקשתו המוזרה של הצדיק הפתיעה את משמשו. מדוע הוא רוצה לנסוע בחזרה לעירו בכרכרה רתומה לסוסים דווקא? מדוע לא בחר בנסיעה ברכבת, כהרגלו בכל פעם? בעוד בכרכרה תארך הנסיעה לילה שלם, הרי ברכבת יגיעו ליעדם בתוך שלוש שעות. הנסיעה ברכבת גם זולה מאוד - שמונה-עשר כתרם בלבד, לעומת חמישים כתרם בכרכרה. את תמיהותיו ניסה המשמש הירש להעלות לפני הצדיק, אולם נענה בתשובה פסקנית אשר אינה מותירה מקום לשאלות. בתוך שעה קלה עמדה הכרכרה הכן בחצר הבית, ולאחר שהצדיק ומשמשו עלו עליה, הניף העגלון את השוט והסוסים יצאו לדרך. זה עתה סיים האדמו"ר רבי משה מדעש (ד"ר), אשר בצפון-מערב רומניה, במחוז קלז' שבטרנסילוניה, את ביקורו המיוחד בעיר ביסטריץ. שם עורר את לב שומעיו לעבודת ה' פנימית, בהטעימו להם את טעמה של תורת החסידות. כעת, ביושבו בכרכרה ומשמשו לצידו, שקע בספר בעיון עמוק, לאור העששית שנשא עמו. לפנות בוקר, כאשר כבר היו קרובים למדיי אל העיר דעש, קם פתאום העגלון על גליו והחל להצליף בסוסים ולקרוא בקול

העלון מוקדש לעילוי נשמות:

מרן הרב עובדיה יוסף בן גורגיה זצ"ל,
'מרן שר התורה' -הגר"ח
הרב שמריהו יוסף חיים קניבסקי
בן הרב יעקב ישראל קניבסקי ("הסטייפלר")
והרבנית פעשא מרים צוק"ל זיע"א
וכן לע"נ:

יצחק בן אברהם, רחל בת בידה, דוד בן בידה, יפה בת בידה, עליזה בת סלחה, סימון בן פרחיה, יוסף בן עזרא, רחל בת מונדן שרה, עזרא בן אברהם, מול בת סומבול, נוי בת רחל, שרה בת רחל, יעל דפנה בת פנינה, שמואל הכהן בן מרדכי, שמואל בן רוזה שושנה, אסתר בת סעדה, יעיש בן חנה, פורטונה בת זמורה, ג'וספה בן לאוניה, מוריצי בן לאוניה, חיים בן ז'ולי, יעקב נפתלי בן רחל הי"ד, גיל-עד מיכאל בן בת גלים הי"ד, אייל בן איריס תשורה הי"ד, דליה בת נחום וברנדה הי"ד, משה בן סלחה, אסתר בת מתילדה, פרץ בן סעדה, זריפה בת אסתר, חיים בן אביגיל, רוחמה בת וידה, סוזן בת רינה, יחזקאל בן ציפורה, יגאל בן רינה למשפחת רפאלי, יונה בן איילת, יוסף בן טורקיה ז"ל, עובדיה בן מרים ז"ל, מרים בת חנה ז"ל, מרים בת חווי'דה (יהודית) ז"ל, צריה בת מרים ז"ל, שלום בן מרים ז"ל, מתן-יה ז"ל בן אלס, שתבד"א, אורלי ז"ל בת עישושה שתבד"א, יששכר בן חסינה ז"ל, סימי שמחה בת פרחיה ע"ה, לאה בת בתיה ע"ה. אסתר בת יעל ע"ה. נישט בת פרחיה ע"ה. מיכאל (מיכה) בן שלמה ומרגלית ז"ל. רונית בת אברהם והדסה אסתר ז"ל.
תנצב"ה.

להבדיל, העלון מוקדש גם:

לכל הברכות והישועות לטובה ולברכה בע"ה: לכל העוסקים במלאכה לשם זיכוי הרבים, מאיר הרוש, שירלי קנין, שאול בן סיגלית טובה, פנחס משה בן שרה יזווג הגון, אפרת (נחמה) בת ריימונד (רחמה) וילדיה: דניאל (גבריאל) בן אפרת (נחמה), בתאל (בתיה) בת אפרת (נחמה), ריימונד (רחמה) בת פרחיה, שלום בן מסעודה רפואה שלמה, בן דוד בן מרים, רינה בת מרים, אורטל בת רינה, אושרת בת רינה, אלמוג בת רינה, אוריאל בן רינה, מוריה בת מירב, אבישג בת רינה, שניר בן סוזי, מליה בת אבישג, הראל בן אבישג, אורי בן אבישג, יהודיה בת אבישג, דוד בן יוכבד, לורע של קיימא במורה לשגיאה אחרון בן שושנה וסגיל הילה בת יונה. לגאולה השלמה במהרה בימינו ברחמים, אמן כן יהי רצון.

ומיהרו לקראתו בהתרגשות. "האם אפשר עוד לעשות דבר-מה?", שאל הצדיק, בהביטו בחרדה בלשונות האש המלחכות את הבית. האנשים השיבו כי האש אינה ניתנת לכיבוי. "יש להודות על הצלת הנפש, כי כל יושבי הבניין הצליחו להתפנות מבעוד מועד, אך את הרכוש כבר אי-אפשר להציל", אמרו. הוסיף הצדיק לסקור בדאגה את הבית העולה בלהבות. לפתע הודע, והצביע לעבר חלק של הבניין שעדיין לא אחזה בו האש: "ראו-נא שם, החלונות האלה, מדוע הם סגורים?". אחד מהקהל קפץ וקרא בהתרגשות: "אבוי! הלוא ר' שמעיה הישיש ואשתו גרים שם. מי יודע מה עלה בגורלם". משמשו של הרבי, הירש, רץ במהירות לעבר החלון הסגור. הוא פרץ את החלון, העיף מבט פנימה וזעקה נמלטה מפיו: "הם שוכבים מעולפים!". החדר היה אפוף עשן וזוג הזקנים נראו חסרי רוח-חיים. נותרו

במהרה קלט כי הסיבה להתרגשות היא הסיפור שסיפר משמשו על נסיעתם הלילה. חייך הצדיק ואמר: "רוצים אתם לחשוב כי נעשה כאן 'מופת' או 'רוח הקודש' גלוי... אך העניין פשוט בהרבה. וזה הדבר: "כאשר רציתי לחזור לדעש אחרי ביקורי בביסטריץ עלתה לפתע מחשבה במוחי כי אולי כדאי לנסוע בכרכרה במקום ברכבת. חשבתי לעצמי, הרי אין זו מחשבה הגיונית כלל, לא מצד הנוחות, לא מבחינת המהירות ולא בהיבט של המחיר. "אבל, הרהרתי, מדוע עלתה מחשבת שטות כזו בראשי, הלוא מחשבות שטות נפולות לאדם העסוק בשטויות, ואילו אני, ברוך השם, אינני הוגה בשטויות. החלטתי אפוא שבוודאי יש דברים בנו, וכדאי שאסע בכרכרה..." "אין זאת", סיים הצדיק ואמר, "אלא שזו הייתה הארה מן השמים שכיוונה אותי לנסוע בכרכרה, ובזכות זה ניצלו שתי נפשות מישראל".

תרמיל הכתבים

2

(מלכה שהיה)

חי ביניהם כל השנים, לא היה אלא צדיק נסתר. הרב הורה לכבד את רצונו של געצל-שלמה להיקבר בשורות הפחותות, אך העמידו על הקבר מצבה מכובדת, וקברו של 'הקבצן' נהפך למקום עלייה לרגל. ופתאום עלתה השאלה: היכן הבן? חיים-שמואל לא נראה שנים רבות. בינתיים אמר הרב כי הוא רוצה לזכות באמירת קדיש אחר הנפטר. חיים-שמואל עזב מכבר את הרקי ונדד בעיירות. את פרנסתו מצא בעבודות כפיים קשות. בהיותו בן שלושים נשא לאישה בת-כפר, שהייתה אישה קשה, והוסיף להתייגע לפרנסתו. את סבלו נשא בדומייה. חיים-שמואל לא ידע קרוא וכתוב, אולם ליבו היה חם וטהור, מלא יראת שמים. לעיתים התענה ימים שלמים וחזר ואמר את פרקי התהילים שידע על-פה, כדי לזכך את עצמו לפני הבורא. רק כעבור שנתיים הצליחו בני הרקי לאתרו, ואז נודע לו על פטירת אביו. הוא חזר להתגורר בהרקי, ואף ששמו של אביו נישא בהערצה, נותר עני מרוד. בהרקי פעל מרכז חשאי של החסידות. כמה מהצדיקים הנסתרים, תלמידיו של הבעל-שם-טוב, התגוררו בעיירה. יום אחד הורה הבעל-שם-טוב לשניים מהם: "לחיים-שמואל נשמה גבוהה, וצריך ללמדו ולקרבו. אחרי כל הקשיים שעבר עתיד הוא להיות עשיר בגשמיות וברוחניות". השניים חזרו להרקי והתמסרו למשימתם החדשה. עד מהרה נראו התוצאות. חיים-שמואל נעשה יהודי יודע-ספר. בה-בעת החלה ההצלחה להאיר לו פנים, ובזמן קצר נעשה עשיר נכבד ובעל צדקה מיוחד. אך כאביו, גם הוא הסתיר את מהותו, ורוב תושבי העיירה לא ידעו כי בנו של הקבצן הצדיק הוא מחסידיו הנסתרים של הבעל-שם-טוב. (חב"ד).

יהיה בראש שורה. ומכיוון שאין בידי לשלם את שכר הקבורה, השארתי כאן חבית מים לטהרה ובד תכריכים, כדי לחסוך מכם לפחות את הטרחה הקשורה בהכנת הדברים האלה". געצל-שלמה הראה לקברן תרמיל בקצה החדר, והוסיף: "אבקש להניח עמי בקבר את התרמיל הזה". משועשע חזר הקברן אל חבריו וסיפר להם על בקשותיו של הקבצן. "מי יודע אילו חידושים גאוניים יש בתרמיל, שמהם געצל-שלמה אינו יכול להיפרד גם במותו", גיחך. אולם דווקא הפרט הזה עורר את סקרנותו של הגבאי הראשי. הוא הורה לקברן למסור לידיו את התרמיל ולחזור אל הקבצן כדי לומר עמו וידיו לפני צאת נשמתו. הגבאי לקח את תרמילו של הקבצן אל רב העיירה, הגאון נחמן-יצחק. יחד פתחו את התרמיל ומצאו בו דפים כתובים בכתב-יד צפוף. עיון בדפים האלה העלה לתדהמתם כי געצל-שלמה רשם במדויק כל תרומה ונדבה שקיבל. בצידו השני של כל דף הופיע פירוט של העניים בעיירה, שקיבלו את הכספים. הגבאי והרב הביטו זה בזה משתוממים. הם התקשו לעכל את התמונה שנתגלתה לפנייהם. התברר כי הקבצן התימהוני הקדיש את כל חייו לעזרה לעניים, ולא לקח פרוטה לעצמו. הרב לקח מיד את מעילו וכובעו, וזירז את הגבאי לבוא עמו אל ביתו של געצל-שלמה, כדי שיוכלו לבקש את סליחתו לפני פטירתו. כשנכנסו אל הבית קידם את פניהם הקברן, נרגש ומופתע, ואמר כי לפני כמה דקות נפטר הקבצן, לאחר שאמר את הווידוי בעצמו ובכוונה גדולה. בהוראת הרב נערכה לקבצן הלוויה רבת-משתתפים, בכל הכבוד הראוי. הרב סיפר לנוכחים את סיפורו האמיתי של געצל-שלמה. לפתע קלטו הכול כי געצל-שלמה, אשר

התנהגותו ומעשיו של געצל-שלמה היו חידה בעיני תושבי העיירה הרקי. מחזר על הפתחים היה ושתקן עצום. מדי פעם בפעם עזב את ביתו לתקופות ארוכות, כיתת את רגליו בערים ובעיירות הסמוכות, וקיבץ נדבות. הכול ידעו כי געצל-שלמה הוא עם-הארץ וחסר-דעה. נראה היה כי אף צורת אות אינו יודע. כל שאמר בכל עת היה - "שמע ישראל ה' אלוהינו ה' אחד". פסוק זה השמיע בכל פעם שקיבל נדבה. גם אם מישוהו סירב לתת לו נדבה היה משמיע את המילים האלה, ונראה היה כי אלה המילים היחידות שהוא מכיר. אשתו ובנו, חיים-שמואל, חיו חיי דוחק וצער. כמעט לא היה מי שהתעניין בהם. חיים-שמואל גדל בור ועם-הארץ. רק בהגיעו לגיל בר-מצווה ריחם עליו המלמד המקומי, ולימד אותו להניח תפילין ולהתפלל. לא-אחת תהו תושבי הרקי מה געצל-שלמה עושה בכסף שהוא מקבץ. על-פי מידת השקעתו בקיבוץ נדבות, והמסעות שערך מעת לעת, היה אמור להצטבר בידו סכום נכבד למדי. מדוע אפוא אשתו ובנו מוסיפים לחיות בסבל ובמצוקה? אולם העיסוק בו ובמנהגיו המוזרים נחשב בזבוז זמן. הבריות נדו בראשם והפטירו ברחמנות: אדם תמהוני ומוזר. כשהגיע געצל-שלמה לעת זקנה לא יצא עוד למרחקים, אך הוסיף לקבץ נדבות בעיירתו. חלפו השנים, ויום אחד הומין אליו את נציג החברה קדישא. הקברן, שהיה אדם פשוט, היה סקרן לדעת מה יוכל געצל-שלמה לומר. הוא לא האמין שגעצל-שלמה מסוגל לומר דבר מלבד "שמע ישראל", ופתאום שמע ממנו הוראות ברורות: "הנני מבקש לקבור אותי בשורות האחרונות שבבית-העלמין, ליד העניים והאנשים הפשוטים. עם זה אני מבקש שקברי

סגוריה בשמים

3

(מלכה שהיה)

"הלוא הוא רבי יוסף-שאול נתנון, בעל הספר 'שואל ומשיב', אישיות ידועה ונערצת". הצדיק מסליש הוסיף ושאל: "האם תוכל לתאר לי מעט מסדר יומו?". הסוחר הכיר מקרוב את הרב, והחל לתאר את סדר יומו: "מדי יום ביומו הרב משכים קום קודם עלות השחר..." "כאן הפסיקו רבי שמואל-שמלקה והוסיף לתאר: "בטרם הוא נוטל את ידיו הוא אומר 'מודה אני בכוונה

יין, ולהובילו למכירה בעריהם. עתה הגיעה עת הבציר, וגם סוחר היין מהעיר למברג (ללוב) היה בין הבאים. ואז שמע פתאום את הרב קורא לעברו. הסוחר התקרב אל הבית, והרב סימן לו לעלות לביתו, כי דבר-מה לו אליו. "אמור-נא לי", פנה אליו רבי שמואל-שמלקה, לאחר שהסוחר התיישב מולו, "האם אתה מכיר את רבה של למברג?". "ודאי", נענה הסוחר מיד,

סוחר היין שעבר ברחובות העיר סליש שבהרי הקרפטים (כיום אוקראינה) נבהל לרגע כששמע קול הקורא אליו: "יהודי! יהודי!". לרגע חשב שמישהו קורא לעזרה, אך להפתעתו ראה כי הקורא אינו אלא רבה של סליש, רבי שמואל-שמלקה קליין, אחד הצדיקים המופלאים בזמנו. סליש הייתה ידועה בכרמיה המשובחים. סוחר יין היו באים אליה מכל קצות הארץ להכין בה

עצומה, ובמילים 'בחמלה רבה אמונתך' לזהות בו האמונה כאש. ומה אחר-כך? שוב הפנה הצדיק שאלה אל הסוחר. המשיך הסוחר: "את תפילתו הוא מתחיל רק לאחר לימוד של כמה שעות... שוב הפסיק אותו הצדיק והמשיך: "והרי לומד הוא תורה לשמה, בגלל ציווי ה' ללמוד את תורתו הקדושה. ומה הלאה?" "אחר-כך הוא הולך לבית-הכנסת להתפלל", אמר הסוחר, ושוב קטע אותו הרב מסליש ואמר: "ותפילתו היא בהתלהבות עצומה, ועם זה הוא חש שפלות אמיתית בהגיעו למילים 'ונפשי כעפר לכול תהיה'...". "אחרי התפילה הוא אוכל ארוחת בוקר", המשיך הסוחר... והצדיק השלים את דבריו: "וכל כוונתו באכילה היא לשם שמים, שיוכל להוסיף לעסוק בתורה ובעבודת ה', ובוודאי לא לשם תאוה חלילה...". כך התנהלה השיחה, הסוחר מפרט את סדר יומו של הרב מלמברג, והצדיק ממשיך את דבריו ומאריך בדברי סגוריה ושבח על עבודת ה' של הרב. שיחה מוזרה זו נסתיימה כשהצדיק מסליש נפרד מהסוחר, בלי להסביר את פשר הדבר. סוחר היין סיים את ענייניו בסליש, העמים את עגלותיו בחביות היין הטרי ושב לעירו. בבואו ללמברג שאל מה התחדש בעיר בימי היעדרותו, ונאמר

לו כי נס גדול אירע לרב העיר, רבי יוסף-שאל. הסוחר נדרך למשמע הדברים, ושמע כי לפני כחודש נפל הרב למשכב וחלה במחלה אנושה. הרופאים שביקרו אותו נואשו מהסיכוי להצילו. מצבו הידרדר והלך עד שאיבד את הכרתו ושקע בתרדמת. הרופאים אמרו כי זה יומו האחרון עלי-אדמות. לפתע, באורח פלאי לגמרי, החל מצבו להשתפר, ולא עברו ימים רבים והוא חזר לבריאות תקינה ומלאה! "באיזה יום אירע הנס?", נפלטה שאלה מפי הסוחר. כשנאמר לו התאריך עשה חישוב מהיר והתברר לו שהדבר היה בדיוק באותו יום שבו קרא לו הרב מסליש... "ללא ספק יש קשר רב בין אותה שיחה שתומה עם הצדיק לבין רפואתו הפלאית של הרב", הרהר בליבו ומיד החיש את צעדיו אל בית הרב וביקש לשוחח עמו בדחיפות. כאשר נכנס אל חדרו סיפר הסוחר את כל אשר מעשהו אצל רבי שמואל-שמלקה מסליש. כסיימו את הסיפור הבחין כי עיניו של הרב התמלאו דמעות. "האם תוכל לתאר לי את דמותו?", שאל הרב מלמברג. הסוחר תיאר בפרוטרוט את דמותו של רבי שמואל-שמלקה. "אם-כן", אמר הרב, "אספר לך, אולם הבטח לי שלא תספר זאת ברבים". לאחר שהסוחר הבטיח לשמור זאת בסוד, החל הרב לספר: "כאשר

שכבתי על ערש דוויי עלתה נשמת לבית-הדין של מעלה, ודנו מה יהיה עליה. לבסוף נגזר עלי להיפרד מן העולם. "פתאום הופיע יהודי בעל זקן שיבה, שתוארו היה בדיוק כפי שאתה מתאר, והחל לטעון וללמד עלי סגוריה: 'כיצד ימות רב צעיר כל-כך, שכל עבודתו לשם שמים ובכל יום מחייו בעולם הזה הוא מוסיף להתעלות בלימוד התורה ובקיום מצוות ומעשים טובים?! כדאי להאריך את ימיו, למען הדור הזקוק לו...' "טענותיו נתקבלו והוחלט להוסיף לי עוד שנים על חיי, כפי שאתה רואה", סיים הרב את סיפורו. לאחר שיצא הסוחר ישב הרב לכתוב מכתב אל רבי שמואל-שמלקה מסליש, ובו תיאר את פרשת מחלתו ואת חזיונו המופלא. בסוף המכתב הודה לו מכל ליבו על אשר המליץ טוב בעדו והציל אותו ממוות. הסיפור היה עלול שלא להיוודע כלל, מפני צניעותו הרבה של הצדיק מסליש. אולם לאחר פטירתו חשפה אלמנתו את המכתב ששלח לו הרב ה'שואל ומשיב' מלמברג. כמו-כן, לאחר שעברו שנים רבות סיפר הסוחר את הסיפור. וכך מגוללים הדברים בקונטרס 'לקוטי יצחק', שכתב נדד הצדיק מסליש, רבי יצחק-אייזיק, (חב"ד)

4

תרופת השבת

(משה שיה)

העירייה אושפצין (אשווינצ'ים שבגליציה) הייתה מוקד של עלייה לרגל למבקשי ישועות ולחולים שחיפשו רופא בעל שם. מבקשי הישועות נהרו לחצרו של הצדיק רבי דב-בעריש, תלמידו של 'החווה מלובלין', והחולים פנו למרפאתו של הד"ר פרידליס. גם הרבי העניק למשחרים על פתחו מרשמים וסגולות מרפא, שהתבררו כמביאי מזור לחולים. את ברכותיו עטף במסווה של שיקויי מרפא, אולם יודעי דבר סחו כי סודות הריפוי הועברו אליו מפי מורו ורבו, רבי שלמה מקשנוב, שקיבלם מרבי אלימלך מלי'נסק, שזה למד מרבו המגיד ממזריטש. הד"ר פרידליס נהג להגיב בביטול כאשר נתבקש לחוות את דעתו על כוח הריפוי של שכנו הרבי. פרידליס, יהודי שניהל אורח חיים מודרני, בז לאמונות המייחסות כוחות ריפוי לצדיקים וזלזל בתרופות שסיפק הרבי. למעשה, הרופא בעל המוניטין היה תלמיד ישיבה בעברו. שמונה שנים למד תורה מפי רבה של לייפניק, רבי ברוך תאומים-פרנקל (בעל ה'ברוך טעם'), נחשב עליו, ורבותיו צפו לו גדולות. אלא שרוחות זרות סחפו אותו אל מחוזות ההשכלה. הוא זנח את שמירת המצוות, אם כי שנותיו הרבות בישיבה לא נמחקו מזיכרונו. מפעם לפעם נהנה להפגין את ידיעותיו יחסיהם של הרבי והרופא היו מתוחים למדי. הרבי ראה בחומרה את התנהגותו המזלזלת של הרופא בתורה ובמצוותיה, ואילו הרופא נהג להשמיץ את הרבי המרפא. בתוך ליבו כבר ידע שיש אמת בסיפורי ההמון על כוחו של הרבי, ואף הוא עצמו נתקל במקרים שגרמו לו להרים ידיים בייאוש, ואילו 'תרופותיו' של הרבי

חוללו פלאים. מנהגו של פרידליס היה להתבלט באירועים שאליהם הוזמן. לנוכח הקהל היה נהנה להפגין את ידענותו, והיה נושא דרשה מלומדת, משופעת ציטוטים, כתלמיד חכם שידי רב לו בכל מכמני התורה. פעם אחת הוזמן הד"ר פרידליס לאירוע שבו השתתף גם הצדיק רבי דב-בעריש. הרופא לא התרשם מנוכחותו של הרבי, וכדרכו ביקש להראות ברבים את חכמתו. הוא פתח בנאום שופע ביטחון עצמי, והפגין את בקיאותו המופלגת. המחזה היה לצנינים בעיני החסידים. כיצד מעז הלה לדרוש כך בפומבי בפני הרבי? הם פצחו בשירה רמה, ואילצו את הרופא לחדול מדרשתו. הרופא התיישב על מקומו בזעם, פניו לזהטות מבושה ועיניו בוערות במשטמה. מאותו היום פיתח שנאה עזה כלפי הרבי. בכל הזדמנות שנתקל בו התנכל אליו ודיבר אליו בכבדות. החסידים זעמו, וביקשו להגן על כבודו של רבם וללמד את הרופא החוצפן לקח, אך הרבי מנע זאת בעדם. "יש להימנע ממחלוקות", התרה בהם; "אל תדאגו, סופו לחזור למוטב. הניחו לו". יום אחד לקה פרידליס בדלקת ריאות חריפה. הוא ניסה לטפל בעצמו. רקח תרופות, גמע שיקויים, אך ללא הועיל. מצבו החמיר מיום ליום. בני משפחתו הבהילו אליו פרופסור נודע מקרקוב. הלה עמד במהרה על מצבו הקשה של עמיתו, ורשם לו תרופות חזקות. אך התברר כי את התרופות האלה כבר רקח החולה לעצמו. "אם כן, אין מה לעשות", פנה הפרופסור את אצבעותיו בייאוש. בצאתו מן הבית אמר הפרופסור לבני המשפחה המודאגים כי להערכתו לא ישרוד יקירם יותר

משלושה ימים. "התפללו", הציע להם, "אין ביכולתי לסייע". זה היה בערב שבת. בשבת בבוקר ביקש הד"ר פרידליס בשארית כוחותיו מבני משפחתו לגשת אל הצדיק רבי דב-בעריש. "אמרו לו שמבקש אני את סליחתו", לחש בקושי. "הוסיפו ואמרו שמתחייב אני לעשות כל שיצוני, ואף לחזור בתשובה שלמה, אם יפעל להחלמתי". דמעות זלגו מעיני הרופא החולה. באותה שעה הסב הרבי לסעודת השבת. בני המשפחה התדפקו על דלתו ומסרו לו את דברי הרופא. הרהר הרבי רגעים מספר ואמר: "כגמרא נאמר: 'כל המשמר שבת כהלכתו, אפילו עובד עבודה זרה... מוחלין לו'. מקשה ה'טורי זהב: אם לא חזר בתשובה, מדוע מוחלין לו? ואם חזר בתשובה, מה יתרונה של שבת אחת דווקא?". הרבי המשיך: "אלא שיש עוונות שתשובה רגילה אינה מועילה להם. לדוגמה, חילול השם. לכן אומרת הגמרא שאם יהודי שמר שבת אחת, גם אם חטא בעוונות שהתשובה אינה מתקבלת עליהם, באה השבת לעזרתו ומתייצבת כסגוריה לימינו, כדי שימחלו לו על כל עוונותיו. ובכן, אם הרופא יקבל עליו בשבת קודש זו להיטיב את דרכיו, יבטיח בעזרת השם בקרוב!". השליחים נהגו בהסכמה, והרבי נתן בידיהם פרוסת חלה ומעט יי"ש. "תנו זאת לחולה, אף ש'שבת היא מלועוק'", אמר. בתוך ימים אחדים החלים הרופא ממחלתו. הוא נעשה בעל תשובה גמור, ומעת לעת היה אפשר לראותו משוחח בלימוד עם הרבי, והפעם מתוך ענוה וצניעות... (על-פי 'לכבוד שבת') (חב"ד)

5

"מצווה שלא לומר"

(משה שיה)

בעירו של הצדיק רבי ישראל מוויז'ניץ, בעל 'אהבת ישראל', התגוררה אלמנה ענייה, טופלת בילדים רבים. נוסף על העוני והמחסור שהיו מנת-חלקה,

הותיר לה בעלה חובות גדולים. מדי יום היו הנושים מתדפקים על דלת ביתה והיא נאלצה לדחותם בלך-ושוב. אך כמה זמן תוכל עוד להתחמק.

רבה, על שהצליחו סוף-סוף לצאת ממעגל דמי השכירות הבלתי-נגמרים ולהגיע לבית משלהם; אך עתה היה נטל ההלוואה כבד, כבד מאוד לכתפיה הדלות והשחוחות. בתקופה הראשונה לאחר מות בעלה אמנם התחשב הבנק התחשבות מסויימת באלמנה, בהעניקו לה פסק-זמן קצר להתארגנות לתשלום החוב, ואולם פסק-הזמן תם והצקותיהם של שליחי הבנק נעשו תכופות יותר ויותר. ממש לפני ימים אחדים שמעה האלמנה מפיו של השליח דברים ברורים ובוטים, ולפיהם, אם לא תעלה במהרה על מסלול התשלומים שנקבע מראש, תיתבע למשפט ולבסוף אף תסולק מן הבית. בצד לה פנתה האלמנה לצדיק מוויז'ניץ ובדמעות ביקשה את סעדו. הקשיב לה הצדיק ולבו התכווץ מצער וכאב. בתום דבריה ניחמה במילות תקווה וביטחון בה' והבטיח לסייע לה ככל יכולתו. מנהג היה לו לרבי ישראל, לטייל בכל יום אחר-הצהריים בלוויית שמשו. לטיול היה מסלול קבוע, שכמעט מעולם לא השתנה. הוא היה פוסע אל מחוץ לעיר ופונה לעבר השדות המוריקים. שם, באוויר הצח של הטבע, צועד היה דומם והשמש פוסע מאחור, שומר את צעדיו. במקום זה היה מתייחד עם קונו ועם מחשבותיו. באותו יום סטה לפתע הצדיק מן המסלול הקבוע. כשהגיע לפאתי העיר, לא פנה כהרגלו אל השדות המוריקים, אלא דווקא בכיוון ההפוך. התפלא השמש, אך לא אמר מילה. הצדיק נכנס חזרה אל תוך העיר,

אל אזור המגורים היוקרתי שלה. הוא נעצר ליד בית רחב-ידיים ומפואר, שגינה מטופחת מקיפה אותו. כשהתקרבו אל שער החצר, ראה השמש כי מתנוסס עליו שמו של הבנקאי היהודי העשיר. אולם סיבת בואו של הרבי לבית הבנקאי, אשר השתייך לחוגי המשכילים והיה מנותק לחלוטין מחיי הקהילה היהודית בעיר, נותרה בעיניו כחידה. הבנקאי העשיר הצליח להסוות ברוב כישרון את התדהמה שאפפה אותו למראהו של הצדיק על מפתן ביתו. הוא קיבלו בכבוד רב והזמינו להיכנס לטרקלין הבית. ישב הצדיק ולא הוציא הגה מפיו. הוא סקר בשלווה את הבית ושמר על שתיקתו. בתחילה חש המארח כי בלתי-מנומס יהיה לשאול את הצדיק לסיבת בואו. הוא הגיח שהצדיק יעשה זאת ביוזמתו. ואולם כשחלפו דקות של דומייה מכבידה, העז לשאול את הצדיק לפשר בואו אליו. "אל לך. הנח לי ולטעמי השמורים עמי", אמר הצדיק, שבאותו רגע קם ממקומו והושיט לבנקאי יד לפרידה. זה כבר היה יותר מדי בשביל המארח העשיר. "מה זאת אומרת?", שאל, ספק נבוכ ספק נעלב, "סתם כך לבוא וללכת? וכי לחינם הטרחה עצמו הרבי עד ביתי, רק כדי לשבת כאן דקות מספר ואז לקום וללכת?". "חלילה", חייך הצדיק, "באתי לכאן לקיים מצווה גדולה וחשובה". "איזו מצווה?", השתומם הבנקאי. "חז"ל אומרים בגמרא, כי 'כשם שמצווה על אדם לומר דבר הנשמע, כך מצווה שלא לומר דבר שאינו נשמע'.

ובכן, בתחילה סברתי לבקשך דבר-מה, בתקווה שתיענה לבקשה. בכך הייתי מקיים את חלקו הראשון של מאמר חז"ל וזוכה במצווה. אך לבסוף ניעור בי החשש שמא לא תיענה לבקשתי, ולפיכך בחרתי לקיים את חלקו השני של מאמר חז"ל. וגם זה, כאמור, מצווה... כעת גברה סקרנותו של הבנקאי שבעתיים. הוא ממש התחנן לפני הצדיק שיאמר לו את דבריו. לבסוף ניאות הצדיק: "הבוקר ביקרה אותי אלמנה פלונית ובבכי קורע-לב סיפרה לי על חובותיה הרבים, ובכלל זה החוב לבנק שבהנהלתך, בעבור הבית שרכש בעלה לפני שנים אחדות. ודאי ידועה לך אזהרת התורה שלא לענות יתום ואלמנה. באתי אפוא לבקשך למחוק לאומללה את חובה". למשמע הדברים נאלם פיו של הבנקאי. "כיצד אוכל לוותר לה על החוב, הלוא אין זה חוב פרטי שלי, אלא חוב לבנק?". "ובכן, רואה אני כי בכוח הכשלתני ומנעת ממני מצווה. הלוא אמרתי לך כי לא תשמע לדבריי", הגיב הצדיק וכבר פנה לעבר הדלת. לפתע אחזה בבנקאי תזוית והוא החל לפסוע בטרקלין אנה ואנה, כחיה בסוגר. נראה היה כי מאבק עז מתחולל בקרבו. הוא הביט בצדיק העומד לצאת מביתו ואז, רגע לפני שנעלמה כליל דמותו של הצדיק מעיניו, התעורר לפתע הניצוץ שבלבו: "רבי!", קרא, "מוותר אני לה. חובותיה של האלמנה מחוקים, מחוקים!"... (חב"ד) (הרב מנדי קמינקר - חב"ד)

בשורה טובה

(משה שפה)

לרגע. שרה פתחה את המכתב והחלה לקרוא: "ידידנו הנכבדים, ר' חיים וזוגתו תחיה, ראשית עלי להתנצל מאוד על האיחור במענה למכתבכם, שבא בעקבות טרדנותי המרובות בלימוד עם בחורי הישיבה וברבנות סדרהלי, ושוב אני מצטער על כך מאוד. "לשאלתכם בקשר לבנק, אין לי מילים לשבח את מעולותי, כי הוא עולה ומשתבח מיום ליום, ועליו קראתי את הפסוק 'ישראל, אשר בך אתפאר'. אשרי ההורים שזכו לכן כזה, אשר אור של תורה ויראת שמים גם יחד קורנים מפניו". על המכתב התנוססה חתימתו של רבי יהודה אסאד. כשסיימה שרה לקרוא את המכתב הבחינה לפתע כי בעלה מקשיב בעיניים פקוחות לרווחה ופניו משתנות. בלי לחשוב פעמיים החלה לקרוא את המכתב שוב. לתדהמת כל הנוכחים, ובהם הפרופסור, חזרה אדמימות ללחיו של החולה. הפרופסור הביט בו כלא-מאמין והחליט להישאר. לא עברה שעה קלה ור' חיים היה מסוגל לשבת על מיטתו. הפרופסור החל להסתובב בחדר אנה ואנה, ממלמל לעצמו: "כיצד ייתכן שמת יקום לתחייה?...". שרה הסבירה לרופא את הרקע למכתב. "מסתבר", אמרה, "כי מחלתו המסתורית של בעלי הייתה הגעגועים והחששות לבנו היקר. עתה, כאשר הגיע המכתב המיוחל המבשר בשורות טובות כל-כך, מחלתו נעלמת מאליה". אחוז התפעלות נפרד הפרופסור מהמשפחה, והודה כי המקרה גורם לו לשנות את דעתו על האמונה בבוא העולם, שכן רק אצל יהודים ייתכנו דברים כאלה. כאשר הגיעו הדברים לאוזני ראש הישיבה רבי יהודה אסאד אמר, כי האירוע הזה ממחיש את דברי הפסוק "שמועה טובה תדשן עצם". (חב"ד).

אורח, היה שהגיע בשלום ליישיבה. ישב ר' חיים וערך מכתב ארוך לרבי יהודה אסאד, ובו ביקשו לכתוב לו בפרטרוט על מצבו של בנו, הן בלימוד, הן ביראת שמים. גם אם האמת אינה משמחת, כתב, הוא מבקש בכל לשון של בקשה, לכתוב לו את כל האמת. במילים האלה סיים ר' חיים את מכתבו. שבועות עברו. בכל פעם שעברה מרכבת הדואר בעיר רץ אליה ר' חיים ושאל אם נתקבל מכתב מסדרהלי, אך המענה בושש לבוא. אט-אט החלה הדאגה לכרסם בליבו. דמיונו הציג לפניו תמונות קודרות. בעיני רוחו ראה את בנו נופל אל פי-פחת. את שתיקתו של ראש הישיבה פירש כחוסר יכולת לכתוב לו את האמת. לעומתו, שרה הייתה חזקה באמונתה. כל העת ניסתה לעודד את רוחו של בעלה, אולם קולה לא נשמע באוזניו. ר' חיים שקע בעצב ובדכדוך. ליבו נקרע מכאב על בנו יחידו שנפל ככל הנראה בפח יקוש. הצער והכאב הכריעו את האב. הוא נפל למשכב ונחלש מיום ליום. רופאים הוזעקו אליו, ניסו לאבחן את מחלתו, ללא הצלחה. הם כינו את מחלתו 'מחלה מסתורית'. מצבו הידרדר מיום ליום, והרופאים קבעו כי לא יוכל להאריך ימים במצב כזה. שרה, שטיפלה בבעלה במסירות, שמעה על פרופסור מומחה המאבחן חולים כמבט בלבד. מאמצים רבים עשתה, כדי להביא את הפרופסור לבדוק את ר' חיים. כאשר סוף-סוף בא המומחה הגדול, הביט בפניו של החולה, ומיד הרים את קולו: "מדוע הטרחתם אותי לבוא אל אדם שכבר נמצא בשערי המוות? חבל אפילו על הכסף לקניית תרופות בעבורו". הפרופסור פנה לארוז את חפציו, ובאותו רגע נכנס הדוור אל הבית וקרא: "הגיע מכתב מסדרהלי!". עיניו העצומות של ר' חיים נפקחו

ישראל היה בן יחיד לר' חיים ושרה, תושבי העיר קפושור שבהונגריה. שנים רבות ציפו לפרי בטן, וכאשר נולד סוף-סוף התמלא ביתם אור. הוריו השגיוחו עליו בשבע עיניים, טיפלו בו באהבה ובמסירות אין-קץ, מתוך ציפייה לרוות ממנו נחת. הילד לא אכזב. הוא התקדם יפה בלימודיו, עד שגדל לבחור וחיפש ישיבה מתאימה. כעת ידעו ההורים כי ייאלצו להיפרד מבנם למשך זמן רב. כמנהג הימים ההם, היו הבחורים נוסעים לאחת הישיבות המפורסמות, הרחק מן הבית. עד מהרה נמצאה ישיבה מוצלחת. זו הייתה ישיבתו של הגאון רבי יהודה אסאד, רבה של סדרהלי, מגדולי רבני הונגריה. מאז שמע הבן על הישיבה החל להתרגש לקראת לימודיו בה. קשה היה להוריו להיפרד מבנם אהובם למשך זמן רב כל-כך, אך גדולה הייתה תשוקתם שבנם יעלה במעלות התורה ועבודת הבורא, והמקום לכך הוא הישיבה. באותם ימים החלה להתפשט בעולם רוח ההשכלה. צעירים יהודים רבים, ובהם גם בני ישיבות, נסחפו במגמה שנשאה עמה הבטחה לעתיד מזהיר. ר' חיים חשש מאוד שבנו ייגרר אף הוא אחר ההשכלה. ישראל הבטיח בלב נרגש כי ישקוד על התורה ועל העבודה ולעולם לא יתפתה לרעות בשדות זרים. בבוא העת כבשו ההורים את חששותיהם, ונתנו לבנם את ברכת הדרך. בדמעות שהציפו את עיניהם הביטו אחר עגלת הנוסעים המתרחקת בדרך העפר, אל העיר סדרהלי שבסלובקיה. בימים ההם שירותי הדואר לא פעלו כהלכה. קרוב לשנתיים חלפו, ולהוריו של ישראל לא היה כל מושג אם הוא מסתדר בישיבה, לומד בשקידה, או שמא חלילה... מי יודע. המסר היחיד שקיבלו מבנם, באמצעות עובר

**שבת שלום
ומבורכת!**